

Ndikimi i
Gjuhës së Urrejtjes si Mjet Politik
në
Rininë e Kosovës

Korrik 2016

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

Ndikimi i Gjuhës së Urrejtjes si Mjet Politik në Rininë e Kosovës

Të drejtat e autorit © 2016 Fondacioni Ndërkombëtar për Sisteme Zgjedhore.

Të gjitha të drejtat e rezervuara.

Deklaratë e lejes: Asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të riprodhohet në asnjë formë ose në asnjë mënyrë, elektronike ose mekanike, përfshirë fotokopjimin, regjistrimin apo me ndonjë sistem për rruajtje dhe nxjerrje të informatave pa lejen me shkrim të IFES-it.

Në kërkesat për leje duhet të përfshihen informatat e mëposhtme:

- Përshkrimi i materialit për të cilën dëshirohet leja për kopjim.
- Qëllimin për të cilin do të përdoret materiali i kopjuar dhe mënyra në të cilën do të përdoret.
- Emri juaj, titulli, emri i kompanisë apo organizatës, numri i telefonit, numri i faksit, e-mail adresa dhe adresa e postës

Ju lutem dërgoni të gjitha kërkesat për leje t'i dërgoni në:

International Foundation for Electoral Systems
2011 Crystal Drive, Floor 10
Arlington, VA 22202
E-mail: editor@ifes.org
Fax: 202-350-6701

Ky raport është mundësuar nga përkrahja bujare e popullit Amerikan përmes Agjencisë së Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar (USAID). Opinione të shprehura në këtë raport janë të autorit(ëve) dhe jo domosdoshmërisht të pasqyrojnë pikëpamjet e USAID-it apo Qeverisë së Shteteve të Bashkuara.

- **Përdoruesit më të shpeshtë të gjuhës së urrejtjes janë politikanët:** Në diskutimet e tyre, të anketuarit e fokus grupeve shpeshherë veçuan politikanët, të cilët nga vështirmi i tyre përdorin gjuhë urrejtëse, dhe ishin në përgjithësi të mendimit se politikanët përdorin gjuhën e urrejtjes për tu paraqitur më superior tek të tjerët dhe të përfitojnë fuqi politike në llogari të kundërshtarëve të tyre politik;
- **Ata që përdorin gjuhën e urrejtjes kanë më tepër gjasa t'i bindin të rinjtë mos të votojnë për ta:** Pjesëmarrësit e fokus grupeve theksuan se në përgjithësi ndjeheshin të mërzhitur dhe të irrituar kur dëgjonin gjuhë të urrejtjes. Ata gjithashtu dënuan përdorimin e gjuhës së tillë. Kur reagues ndaj skenarëve, për tre nga katër skenarët, më shumë se tri të katërtat e pjesëmarrësve theksuan se nuk kishin gjasa të votonin për personin që bënte deklaratën, ndërsa për deklaratën e tjetër mbi gjysma nuk do të bënte një gjë të tillë. Kjo jap sugjerim se në nivel të madh përdorimi i gjuhës së urrejtjes apo gjuhës fyese mund të reduktojë mbështetjen politike nga ana e rinisë. Megjithatë, kishte akoma, për disa skenarë, një numër të konsiderueshëm të pjesëmarrësve (deri në 13%) të cilët ishin ndikuar pozitivisht për të votuar nga deklarata - e që përfaqësonte një bllok të konsiderueshëm votuesish;
- **Ka perceptim të gjerë se ekziston një marrëdhënie në mes gjuhës së urrejtjes dhe dhunës:** Pjesëmarrësit e fokus grupeve ishin në përgjithësi të mendimit se gjuha e urrejtjes mund të ndikonte tek rinia dhe personat që jetojnë në kushte të varfëra ekonomike për tu kthyer në veprime të dhunshme, dhe i veçuan disa raste kur partitë politike kanë nxitur rininë për të bërë një gjë të tillë në protesta dhe në takime të tjera publike. Kjo është një fushë që do të përfitonte nga hulumtime shtesë;
- **Ka një ndarje në mes të pikëpamjeve të deklaruara të të rinjve dhe reagimeve specifike:** Përderisa pikëpamja e pjesëmarrësve në të gjitha fokus grupet ishte se gjuha e urrejtjes nuk kishte ndikim tek ta personalisht, fakti që gati një e katërta e pjesëmarrësve ndjeheshin të zemëruar ndaj personit(ave) në shënjestrës së deklaratave tek tri skenarë, sugjeron se gjuha e urrejtjes mund të ketë në të vërtetë ndikim mbi një proporcion të konsiderueshëm të të rinjve, edhe në mesin e atyre që nuk e pranojnë këtë ndikim. Kjo ndasi në mes asaj sesi të rinjtë i perceptojnë reagimet e tyre ndaj gjuhës së urrejtjes dhe reagimet e tyre të vërteta ndaj deklaratave që mund të konsiderohen si gjuhë e urrejtjes, do të mund të përfitonte gjithashtu nga hulumtimet shtesë.

Shtojca I: Legjislacioni i Kosovës mbi lirinë e shprehjes dhe gjuhën e urrejtjes

<p>Kushtetuta e Republikës së Kosovës</p>	<p>Neni 40 Liria e shprehjes 2. Liria e shprehjes mund të kufizohet me ligj në raste kur një gjë e tillë është e domosdoshme për parandalimin e nxitjes dhe provokimit të dhunës dhe armiqësive në baza të urrejtjes racore, kombëtare, etnike ose fetare.</p> <p>Neni 42 Liria e Mediave 2. Censura është e ndaluar. Askush nuk mund të pengojë shpërndarjen e informacionit ose të ideve nëpërmjet mediave, me përjashtim të rasteve kur një gjë e tillë është e domosdoshme për parandalimin e nxitjes dhe provokimit të dhunës dhe armiqësive në baza të urrejtjes racore, kombëtare, etnike ose fetare.</p> <p>Neni 44 Liria e Asociimit 3. Organizatat ose aktivitetet që kanë për qëllim cenimin e rendit kushtetues, shkeljen e lirive dhe të drejtave të njeriut, ose nxitjen e urrejtjes racore, kombëtare, etnike a fetare, mund të ndalohen me vendim gjyqësor të gjykatës kompetente.</p>
<p>Ligji për zgjedhjet e përgjithshme (03/L-073)</p>	<p>Neni 33 Veprimet e Ndaluar të Subjekteve Gjatë periudhës së fushatës, subjekti politik, mbështetësit ose kandidatët e tij, ndalohen nga bërja e ndonjëres si në vijim: [...] l) përdorimi i gjuhës, në formën e shkruar ose gojore, që nxit ose provokon, ose që mund të nxisë ose provokojë, një person tjetër për të kryer një akt të dhunës kundër personave tjerë ose pasurisë, ose e cila nxit apo mund të nxisë urrejtje kundrejt të tjerëve, ose duke publikuar ose përdorur fotografi, simbole ose çfarëdo lloj materiali tjetër që ka ose mund të ketë ndikim të tillë; <i>[Kjo shkelje gjohet me 10,000 deri në 30,000 Euro sipas rregullores 01/2012 të Panelit Zgjedhor për Ankesa dhe Parashtresa]</i> [...]</p> <p>Neni 34 Frikësimi dhe Dhuna Gjatë Procesit Zgjedhor 34.1 Përdorimi ose kërcënimi me përdorim të dhunës së çfarëdo lloji nga subjekti politik, anëtarët, mbështetësit ose kandidatët e tyre, ndalohet rreptësisht. 34.2 Asnjë subjekt politik ose kandidatët nuk inkurajojnë, mbështesin ose miratojnë dhunën, kërcënimet me dhunë ose kanosje, gjatë procesit zgjedhor. Secili subjekt politik i informon anëtarët dhe mbështetësit e tij për nevojën për të shmangur një sjellje të tillë. 34.3 Fushata zgjedhore organizohet në atë mënyrë që një atmosferë e pëlqyeshme dhe paqësore të mbizotërojë gjatë fushatës zgjedhore.</p>
<p>Kodi Penal i Republikës së Kosovës (04/L-082)</p>	<p>Neni 147 Nxitja e urrejtjes, përçarjes ose mos durimit kombëtar, racor, fetar apo etnik 1. Kushdo që nxit ose përhap publikisht urrejtje, përçarje ose mos durim midis grupeve kombëtare, racore, fetare, etnike apo grupe tjera të tilla që jetojnë në Republikën e Kosovës, në mënyrën e cila mund të prishë rendin publik, dënohet me gjobë ose me burgim deri në pesë (5) vjet. [...]</p>

Shtojca II: Definicionet dhe ndalimi i gjuhës së urrejtjes, nga burime ndërkombëtare

“Termi ‘gjuhë e urrejtjes’ nënkupton si i tillë përfshirjen e të gjitha formave të shprehjeve që shpërndajnë, nxisin, promovojnë apo arsyetojnë urrejtjen racore, ksenofobinë, antisemitizmin apo forma të tjera të urrejtjes të bazuara në jo-tolerancë, përfshirë: jo-tolerancën e shprehur përmes nacionalizmit agresiv dhe etno-centrizmit, diskriminimit dhe armiqësisë kundër minoriteteve, emigranteve dhe njerëzve me origjinë imigranti.”

Burimi: Komiteti i Ministrave, Rekomandimi Nr. R (97) 20 (faqe 107), i qasur në Korrik 2016 tek [www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/other_committees/dh-lgbt_docs/CM_Rec\(97\)20_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/other_committees/dh-lgbt_docs/CM_Rec(97)20_en.pdf)

“Gjuhë që nuk përmban kuptim tjetër përpos shprehjes së urrejtjes për ndonjë grup, sikur një racë e caktuar, posaçërisht në rrethana ku ky komunikim ka gjasa të provokojë dhunë.”

Burimi: Fjalori i Drejtësisë i Black-ut (2009) edicioni i 9-të (faqe 1,529)

“Gjuha urrejtëse është një term që i referohet tërë spektrit të diskursit negativ, duke u nisur nga urrejtja apo paragjykimimi dhe deri tek nxitja e urrejtjes. Gjuha urrejtëse është e dizajnuar të degradojë, frikësojë, apo nxis dhunë apo veprime paragjykuese kundër një personi apo grupi njerëzish bazuar në racën, gjininë, moshën, etninë, kombësinë, fenë, orientimin seksual, identitetin gjinorë, invaliditetin, aftësitë gjuhësore, pikëpamjet morale apo politike, klasën socio-ekonomike, punësimin apo dukjen (si gjatësinë, peshën, dhe ngjyrën e flokëve), kapacitetin mental dhe çfarëdo dallimit-pengese tjetër të tyre. Edhe pse “gjuha”, përfshinë jo vetëm komunikimin oral apo të shkruar por gjithashtu edhe forma tjera të shprehjeve si për shembull filmat, artet, gjestet (gjuha simbolike).”

Burimi: Asociacioni Evropian për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut, Gjuha Urrejtëse, i qasur në Korrik 2016 tek www.aedh.eu/plugins/fckeditor/userfiles/file/Discriminations%20et%20droits%20des%20minorités/Hate%20speech.pdf

“Çfarëdo avokimi i urrejtjes nacionale, racore apo fetare që paraqet nxitje për diskriminim, armiqësi apo dhunë do të ndalohej me ligj.”

Burimi: Kombet e Bashkuara, Konventa Ndërkombëtare mbi të Drejtat Civile dhe Politike, Neni 20 (2), i qasur në Korrik 2016 tek www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx

“Një person është fajtor për shkelje penale nëse ai-

- (a) Përdor kundër një personi tjetër fjalë apo sjellje kërcënuese, fyese apo ofenduese, apo
- (b) Shpërndan apo i paraqet një personi tjetër çfarëdo shkrimi, shenje apo paraqitje tjera të dukshme të cilat janë kërcënuese, fyese apo ofenduese,

me qëllim që të shkaktojë tek ai person të besojë se dhunë e menjëhershme dhe e paligjshme do të ushtrohet mbi të apo ndonjë person tjetër nga çfarëdo personi, apo provokon përdorimin e menjëhershëm të dhunës së paligjshme nga ai person apo ndonjë tjetër, apo kur ai person ka gjasa të besojë se dhunë e tillë do të përdoret apo është e mundur që dhunë e tillë të provokohet.”

Burimi: Mbretëria e Bashkuar, Akti i Rendit Publik 1986 1986, s.4 (1), i qasur në Korrik 2016 tek <http://www.harassmentlaw.co.uk/law/crimes.htm>

Shtojca III: Shkalla e notimit e përdorur për deklaratat e skenarëve fiktiv

Rrethoni në tabelë një numër, nga 1 deri 5, për secilën deklaratë që ju përgjigjet juve, ku 1 do të thotë 'Unë fare nuk ndihem kështu', 3 do të thotë 'Jam neutral', dhe 5 do të thotë 'Unë ndihem plotësisht kështu'.

I/e zemëruar ndaj personit që e bën deklaratën	1	2	3	4	5
I/e zemruar ndaj personit/grupit kundër së cilit është duke u bërë deklarata	1	2	3	4	5
Demokracia zhvillohet duke përdorur këso gjuhe	1	2	3	4	5
Jam dashamirës (simpatizoj) personin që bën deklaratën	1	2	3	4	5
Jam dashamirës (simpatizoj) personin/grupin në shënjestër të deklaratës	1	2	3	4	5
Diskutime të tilla nxisin veprime të dhunshme	1	2	3	4	5
Unë ndiej parehati duke lexuar këtë skenar	1	2	3	4	5

Rretho një numër në tabelën më poshtë nga 1 deri 5, ku 1 do të thotë 'Aspak nuk ka gjasa (shansa) të ndërmarr aktivitete/sjellje të tilla', 3 do të thotë 'Neutral' dhe 5 do të thotë 'Ka gjasa (shansa) të mëdha që ju të ndërmerrni aktivitete/sjellje të tilla.'

Ta kritikoj verbalisht personin në shënjestër të pikëpamjes së raportuar	1	2	3	4	5
Ta kritikoj verbalisht personin të cilit po i raportohet pikëpamja	1	2	3	4	5
Të reagoj dhunshëm ndaj personit në shënjestër të deklaratës	1	2	3	4	5
Të reagoj dhunshëm ndaj personit të cilit po i raportohet pikëpamja	1	2	3	4	5
Të protestoj qetë kundër personit/grupit në shënjestër të deklaratës	1	2	3	4	5
Të protestoj qetë kundër personit të cilit po i raportohet pikëpamja	1	2	3	4	5
Të votoj në zgjedhje për personin/grupin në shënjestër të deklaratës	1	2	3	4	5
Të votoj në zgjedhje për personin të cilit po i raportohet pikëpamja	1	2	3	4	5